

αουδαγομ ἐλθῆμ πρὸς με ταχέως. δὴ μὰς
 γὰρ με ἐγκατέλιπεμ ἀγαπίσας τὸν νῦν
 αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς θεσσαλονίκην, κηρίσκος
 εἰς γαλατίαμ, τίτος εἰς δαλματίαμ, λουκᾶς
 ὄσι μόνος μετ' ἐμοῦ. μαρκὸν ἀναλαβὼν ἅ-
 γε μετὰ σεαυτῷ. ἔσι γὰρ μοι ἔυχρησος εἰς δι-
 ἀκονίαμ. τυχικὸν ἢ ἀπέστλα εἰς ἔφεσον, τὸ
 φαλόνην ὅμ ἀπέλιπομ ἐν ἑσάδ' ἡμέρας
 πρὸς ἐρχόμενος φέρετε τὰ βιβλία, μάλιστα
 τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκίς,
 πολλὰ μοι κακὰ ἐνεδείξατο, ἀποδώσῃ αὐτῷ
 ὁ κύριος καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὅμ καὶ σὺ φυλάσ-
 σεις, λίαν ἢ ἀνθέσκει τῶς ἡμετέροις λόγοις ἐν
 τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ, οὐδέ μοι συμπα-
 ρεγγύετε, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπομ, μὴ
 αὐτοῖς λογιδοίης, ὁ δὲ κύριός μοι παρέσκη, ὅ-
 τι ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα
 πληροφρηθῇ, ὅτι ἀκούσῃ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ
 ἐξῆσθῃ ἐκ σώματος λέοντος, καὶ ῥύσεται
 με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ
 σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὸν ἐπιφανίον,
 ὅς ἢ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
 Ἀσασα πρίσκομ καὶ ἀκύλαμ καὶ τὸν ὄνη-
 σιφόρου ὄικομ. ἔρασος ἐμῆνεν ἐν κορίνθω,
 ἔρομιμομ ἢ ἀπέλιπεμ ἐν μιλήτῳ ἀδελφῶν
 τα. ἀσάδομ πρὸς χερμῶνος ἐλθέμ, ἀσάδομ
 ταί σε ἔμβουλος καὶ ψούδικος, ὅτι λίνος, καὶ κλαυ-
 δία, καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες, ὁ κύριος ἸΗΣΟΥΣ
 ΧΡΙΣΤΟΣ, μετὰ τῷ πνεύματός σου. ἡ χάρις
 μετ' ὑμῶν. ἀμήν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΠΑΥΛΟΥ.

ΑΥΤΗΝ ἐπιστέλλει ἀπὸ νικοπόλεως. ἐκεῖ γὰρ παρεχίμαζεν, ἢ δὲ προφάσις ὅτι ἐπι-
 σολῆς αὐτῆς, εἰς μὴν τὴν κρητίαν, ἀπέλιπε τὸν τίτον, ἵνα κατὰ σῆσιν καὶ πόλεις κληρικούς
 ἄλλων δὲ ὄντων ἐκεῖ τῶν ἐπιχρησάτων προφάσις τὸ νόμου ἀπατᾶν τοὺς λαοὺς, μετὰ
 μαθῶν ὁ παῦλος γράφει, καὶ πρῶτον μου ἔυχρησῶν τῶν θεῶν διὰ τὴν αὐτὴν ἐυλάβειαν,
 σκεμαίνει τὸν ἐν ΧΡΙΣΤῳ πίσιν μὴ νεωτέραν εἶναι, ἀλλ' ἂν αἰῶνος ἡτοιμάσῃ καὶ ἐπισημῆσθαι παρὰ τὸ
 θεοῦ ταύτην, ἐπέτα πρὸς ὅτι καὶ σάσεως ἂν κληρικῶν καὶ τούτων διδασκῆ, πῶς καὶ ὁποῖους ἀν-
 τὸν εἶναι θεῶν, καὶ ἐπιτιμᾶν δὲ ἐντέλλεται αὐτῶν, τῶς ἀντιλεγόσῃ τῇ ὑγιαινούσῃ πίσει, μάλιστα δὲ
 τὸν ἐκ προσημῶν, εἰδέναι τὴν κρητίαν, ὅτι ἀργοὶ εἶσι, ὅτι κρητίσιν ἐπιτιμίας, διδασκῆ δὲ πάντα τὰ
 βρώματα

Da operam, ut uenias ad nos cito. Nam
 Demas me reliquit, amplexus hoc saeu-
 lum, & profectus est in Thessalonicam:
 Crescens in Galatiam. Titus in Dalma-
 tiam, Lucas mecum est solus, Marcum
 assumptum adducito una tecū, est enim
 mihi perutilis ad ministeriū. Porro Ty-
 chicum misi Ephesum, Penulam quam
 reliqui Troade apud Carpū, cū uenies
 apporta & libros, maxime autē membra-
 nas. Alexander faber ærarius, multa mi-
 hi mala ostēdit. Reddat illi dominus iu-
 xta facta sua, quem & tu caue, uehemen-
 ter enim restitit sermonibus nostris in
 prima mea defensione, nemo mihi ad-
 fuit, sed omnes me deseruerunt, ne illis
 imputetur, sed dñs mihi adfuit, & con-
 fortauit me, ut per me preconiū explere-
 tur, & audirēt omnes gentes, & ereptus
 fui ex ore leonis, & eripiet me dñs ab
 omni facto malo, & seruabit in regnum
 suū cœleste, cui gloria in sæcula sæculorū.
 Amen. Saluta Priscū & Aquilā, & One-
 siphori familiā. Erastus mansit Corin-
 thi, Trophimum autē reliqui in Mileto
 languētē. Da operā ut uenias ante hye-
 mem. Salutat te Eubulus, & Pudens, &
 Linus, & Claudia, & frēs oēs. Dñs Iesus
 Christ⁹, cū spū tuo. gratia uobiscū. Am̄.

ῥεώματα καθαρά εἶναι ᾤτις καθαροῖς, καὶ ὁποῖα εἶναι δεῖ τὰς πρεσβυτέρους τὰς ὀφθαλμοῦσας σωφρονί-
 ζου τὰς νέας, ἵνα ὡς δεῖ ἐκ τῆς ἰδίας δειψότητος ὑπηρετήσῃ, καὶ τέλος ὑπομνήσας
 ὅτι ἢ τὸ σωτήριον χάρις οὐκ ἔστιν ἐργῶν ἡμῶν ἐδικαίωσεν, ἀλλὰ τῆς ἰδίας ἐλεηθροπίας, καὶ ἡ ἀγαθῆς τὰς
 νομικῆς μάχης ἐκτρέπεται ὡς ἀνομιχουτούσας, δηλοῖ αὐτοὺς μετὰ τὸ πέμψαι πρὸς αὐτὸν ἀρετῆ
 μάρι, ἵνα ἔλθῃ πρὸς αὐτὸν, ἐνετείλατό τε αὐτοῖς ὡς διδάσκειν, καὶ τοὺς αὐτοὺς καλῶν ἐργῶν προίσαθαι,
 οὕτως τελειοῦ τὴν ἐπιστολήν.

ARGVMENTVM.

Titum comonefacit & instruit de constitutione presbyterij, & de spiri-
 tuali couersatione, & haeticis uitandis, qui traditionibus iudaicis cre-
 dunt. scribens ei a Nicopoli.

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

EPISTOLA PAULI AD TITVM

ΠΑΥΛΟΣ δούλος θεοῦ, ἀπόστο-
 λος ἡ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ
 πῶς ἐκλεκτῶν θεοῦ, καὶ ἐπί-
 γνωστῶν ἀληθείας, καὶ κατ' ἐν-
 σέβασμα ἐπὶ ἐλπίδι ζωῆς αἰ-
 ωνίου, ἡμῶν ἐπαγγέλατο ὁ ἀβραάμης θεός, πρὸ
 χρόνων αἰώνων. ἐφανερώσεν ἡ καιρὸς ἰδίους
 τὸ λῶσιν αὐτῶν, ἐν κηρύγματι ὅ ἐπιπέσει ἐν ἡμῶν,
 κατ' ἐπιταγήν τὸ σωτήριον ἡμῶν θεοῦ, τίτω Ἰου-
 δαίῳ τέκνῳ, καὶ κοινῶν πίστιν, χάρις, ἔλεος, εὐ-
 ελκία, ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
 τοῦ σωτήρος ἡμῶν. τὸ τὸ χάρισμα κατέλιπό σε
 ἐν κρήτι, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ κα-
 τὰς ἀνάγκης καὶ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι
 διεταξάμην, ἵνα τις ὄξιν ἀνεγκλητός, μιᾶς γυ-
 νακὸς ἀνήρ, τέκνα ἔχωρ πιστὰ, μὴ ἐν κατη-
 γορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα, δεῖ γὰρ τὸν
 ἐπίσκοπον ἀνεγκλητοῦ εἶναι, ὡς θεοῦ οἰ-
 κονόμου, μὴ ἀυθάδη, μὴ ὀργίλου, μὴ πάροισ-
 νομ, μὴ πλήντλου, μὴ ἀχρηστος, ἀλλὰ ἐλε-
 γεινον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὁ-
 σιον, ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τὸ κατὰ πλὴν δι-
 δαχῶν πιστῶ λόγου, ἵνα δυνατὸς ἦ καὶ ἡ ἡγε-
 κωλῆ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ὑγιαινούσης,
 καὶ τοὺς

PAulus seru⁹ dei, apłs autē Ie-
 su Christi, iuxta fidē electoꝝ
 dei, & agnitionem ueritatis
 q̄ est secundū pietatē in spe
 uitæ eternæ, quā pmisit is q̄ mēiri nescit
 de⁹ ante tꝛa æterna, manifestauit autē tē-
 porib⁹ suis sermonē suū in p̄dicatiōe, q̄
 cōmissa ē mihi, secundū delegatiōē salua-
 toris nostri dei, Tito germano filio, iuxta
 cōmunē fidē. Gratia, misericordia, pax
 a deo patre & dño Iesu Christo, saluato-
 re nostro. Hui⁹ rei gratia reliq̄ te in Cre-
 ta, ut q̄ defūt corrigas, & cōstituas oppi-
 datim p̄sbyteros, sicut ego tibi ordinarā.
 Si qs est inculpatus, uni⁹ uxoris uir, libe-
 ros habēs fideles, non obnoxios crimini
 lux⁹, aut q̄ nō sint ittractabiles. Oportet
 em̄ ep̄m inculpātū esse, tāc̄s dei dispēsa-
 torē, nō p̄fractū, nō iracūdū, nō uinosū,
 nō p̄cussorē, nō turpiter lucro deditū, sed
 hospitālē, bonaz̄ reꝝ studiosū, sobriū, iur-
 stum, piū, tēperantē, tenacē eius, q̄ secun-
 dum doctrinā est fidelis sermonis ut po-
 tens sit, etiā exhortari in doctrina sana,
 & con

καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχων. ἔισι γὰρ πολλοὶ ἀνυπότακτοι, καὶ ματαιολόγοι, καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτμῆς, οὓς δεῖ ἐπισομίζεσθαι, ὅτι νιν ὅλους οἴκους ἀνατρέλλουσι, διδάσκοντες ἄμὴν δεῖ ἀχροῦ κέρδους χάριν. ἔειπε ἡς δεῖ ἀντὶ τοῦ ἰσχυροῦ προφήτου, κηῖτες αἰψεύσαι, κακὰ θηρία, σαφές ἀρεταῖα, ἢ μαρτυρία αὐτῆ ὄντι ἀληθῆς. Δὲ ἡμᾶς ἅπαντα ἐλέγχε ἀντὶς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, μὴ προσέχοντες ἰουδαϊκοῖς μύθοις, καὶ ὑπερλαίε ἀνθρώπων, ἀπειρηφομύων τῶν ἀληθειῶν. πάντα μὲν καὶ ἀρετὰς καθαροῖς, καὶ ἡμεμίσω μύθοις, Ἐπίσοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίσω αὐτῶν καὶ ὁ νόσος καὶ ἡ συνείδησις, θεὸν ὁμολογεῖσιν, εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, ἑδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπεθεῖς, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι. Σὺ δὲ λάλα, ἃ πρόφασις τῆ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ. φρεσβύτας, νεφάλους εἶναι, σεμνοῦς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. φρεσβύτιδας ὡσαύτως, ἐν κατασήμετι ἴσοπρεπῆς, μὴ δὲ ἀβόλους, μὴ οἶνον πολλῶν δεδουλωμύων, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζωσι, τὰς νέας, οὐκ ἀνδρῶν εἶναι, οὐλοτέκνους, σώφρονας, ἀγνάς, οἰκουμένους, ἀγαθὰς. ὑποτασσομύων τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται. τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν, περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀδιαφορίᾳ, σεμνότητι, λόγον ὑγιᾶ ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ δόξαναντίας ἐντραπῆ, μηδὲν ἔχωρ περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον. Δούλους ἰδίοις δευπότατοις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσι ἑναρέτους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσηλομύων, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδανυμύων ἀγαθῶν, ἵνα τῶν διδασκαλίᾳ τῷ σωτῆρι

& contradicentes conuincere. Sunt enim multi intractabiles, & uaniloqui, & mentium seductores, maxime ij qui sunt ex circumfisione, quibus oportet obturare os, qui totas domos subuertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia. Dixit quidam ex istis, proprius ipforum propheta. Cretenses semper mendaces, malæ bestia. uentres pigri. Testimoniū hoc est uerum. quam ob causam redarguit illos seueriter, ut sani sint in fide, nō attendentes Iudaicis fabulis, & præceptis hominum, auerfantium ueritatem. Omnia quidem pura puris. Porro pollutis & infidelibus, nihil est purum, sed polluta est illorum & mens & conscientia. Deum profitentur se scire, cæterū factis negant, cum sint abominabiles, & immorigeri, & ad omne opus bonum reprobii.

II
Tu uero loquere, quæ decent sanam doctrinam. Senes ut sobrii sint, modesti, sani fide, charitate, patientia. Anus itidem ut in habitu sint, qui religionem deceat, non calumniatrices, nō uino multo seruientes, ut honesta doceant, quo possint modestas reddere adolescentulas, ut maritos suos diligant, ut liberos ament, ut sobriæ sint, puræ. domus custodes, bonæ, subditæ suis uiris. ne sermo dei male audiat. Adolescentes confimiliter adhortare, ut sobrii sint sup oia temetipsū præbens formā bonorum operū, in doctrina, integritatem, grauitatem, sermo nē sanum, irreprehensibilem, ut is qui repugnat rubore suffundatur, nihil habens, quod de uobis dicat mali. Seruos hortare, ut suis dñis pareant, in oibus illis placeāt, nō respionatores, non suffurantes, sed fidem oēm ostendentes bonam, ut doctrinam saluatoris

Ἡ σωτηρία ἡμῶν θεοῦ, κοσμοῦσιν ἐν πάσῃ
 Επεφάνη ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτηρία πᾶσι
 ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησά-
 μενοι τῆ ἀσέβειας καὶ τῆς κοσμικῆς ἐπιθυ-
 μίας, σωφρονῶμε, καὶ δικαίως, καὶ ἐνσεβῶς ζή-
 σωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι
 τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τοῦ
 θεοῦ τοῦ μεγάλου θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν
 ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ
 ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης
 ἀνομίας, καὶ καθαρῶς ἑαυτὸν λαὸν περιού-
 σιαν, ὑποκλιτῶν καλῶν ἔργων. Ταῦτα λά-
 λε καὶ παρακάλεσά, καὶ ἔλεγχε, μετὰ πά-
 σης ἐπιταγῆς, καὶ ἐν τῷ πνεύματι.
 ὑπομνήσκου αὐτοὺς, ἀρχαίως καὶ θεοσεβῶς
 ὑποτάσσονται, παθησάμεν, πρὸς τῶν ἔρ-
 γων ἀγαθῶν, ἐτόιμοι εἶναι, καὶ ἕνα βλασ-
 φημῶν, ἀμάχων εἶναι, ἐπιεικῶς, ὡς ἡμεῖς ἐν
 διακονίᾳ πρὸς πάντας ἀν-
 δρώπων. ἡμεῖς γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόη-
 τοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, ἀσθενεῖς ἐπι-
 θυμίας, ἐπιθυμῶν ποικίλων, ἐν κακίᾳ ἐ-
 φρόνως διάγοντες, συγκητοί, μισοῦντες ἀλλή-
 λους. ὅτε δὲ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ φιλανθρωπία
 ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, ὃς ἔδωκεν
 ἡμᾶς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν
 ἡμᾶς, διὰ λουτροῦ ὕδατος ἐν ῥήματι
 καὶ ῥήματι τοῦ πνεύματος ἁγίου, ὃν ἔλαβον
 ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως, διὰ ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
 τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα δικαιώσῃται τῆ ἐκεί-
 νου χάριτι, κληρονόμοι γενώμεθα, κατ' ἐλ-
 πίδα ζωῆς αἰωνίου. πισὸς ὁ λόγος, περὶ τῶν
 ἔργων βούλομαι σε διαβεβαιώσασθαι, ἵνα φρονί-
 ῳσι καλῶν ἔργων προΐσασθαι, ὡς ἐπιθυ-
 μήσῃς τοῦ θεοῦ. Ταῦτά εἰσι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλι-
 μα τῶν ἀνθρώπων, μωραὶ δὲ ζητήσεις, καὶ γενεα-
 λογίας, καὶ ἐρίων, καὶ μάχων νομικῶν, πρὸς ἑαυ-
 τοὺς γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιαι, αἰρετικῶν
 ἀνθρώπων.

saluatoris nostri dei, ornent in oibus. Ap-
 paruit enim gratia dei, salutifera omni-
 bus hominibus, erudiens nos, ut abnega-
 ta impietate & mundanis concupiscentiis,
 sobrie, & iuste, & pie uiuamus in hoc sae-
 culo, expectantes beatam illam spem, &
 apparitionem gloriae magni dei, & salua-
 toris nostri Iesu Christi, qui dedit semet-
 ipsum pro nobis, ut redimeret nos ab om-
 ni iniquitate, & purificaret sibi ipsi popu-
 lum eximium, sectatorem bonorum ope-
 rum. Haec loquere, & hortare, & argue, cum
 omni mandandi studio, nemo te despi-
 ciat. Admoneto illos, ut principatibus,
 ac potestatibus subditi sint, ut magistra-
 tibus pareant, ut ad omne opus bonum
 sint parati, ne de quoquam maledicant, ne
 sint pugnaces, sed humani, oem exhiben-
 tes mansuetudinem erga omnes homi-
 nes. Nam eramus quondam & nos stulti,
 inobedientes, errantes, seruientes desyde-
 rijs, & uoluptatibus uarijs, in malitia &
 inuidia degentes, odiosi, inuicem odio pfe-
 quentes. At postquam bonitas, & erga hoies
 amor apparuit, saluatoris nostri dei, non
 ex operibus quae sunt in iustitia, quae fa-
 ciebamus nos, sed secundum suam miseri-
 cordiam saluos nos fecit, per lauacrum rege-
 nationis, & renouationis spiritus san-
 cti, quae effudit in nos abunde, per Iesum
 Christum saluatorem nostrum, ut iustificati il-
 lius gratia, haeredes efficeremur iuxta spe-
 uitae aeternae. Indubitatus sermo. De his
 uolo ut confirmes quo solliciti sint, ut bo-
 nis operibus praesint qui crediderunt deo.
 Haec enim sunt honesta & utilia homini-
 bus. Stultas autem questionum, & genealo-
 gias, & contentiones, & pugnas legales omit-
 te. Sunt enim inutiles & uanae. Factiosum
 hominem

III